

Quinimò in nonnullis ecclesiis particularibus videntur viguisse aliqui ordines, qui nunc desierunt, contra verò nonnulli, qui in quibusdam ecclesiis obtinebant, in usu apud alias non erant, ut fidem facit auctor epistolæ S. Hieronymi nomine vulgatæ ad Rusticum Narbonensem, in quâ legitur: « Primus in clericis *Fossariorum ordo* est (1), cæteros autem ordines recensens exorcistatum et acolythatum omninò præterit. Idem fossariorum ordo, ut jam adnotavimus, viguit apud Syros, à quibus *laborantes* dicebantur, et alicubi *copiata*, ut liquet ex epistolâ ad Antiochenos S. Ignatii nomine inscriptâ (2), ut alia documenta prætermittam. Cæterum in Ecclesiâ Romanâ constans ac perpetuus fuit septenarius ordinum numerus, qui ab initio in eâ viguit atque ad nos usque pervenit.

85. Longa res esset omnia singulorum ordinum munia recensere; præcipua tamen ac magis uniuscujusque ordinis propria ex illorum definitione quam jam subjecimus colligi possunt.

84. Subdiaconatus itaque ex dictis definiri potest: *Ordo seu ritus sacer quo potestas tribuitur ministrandi diacono et sacerdoti in missæ sacrificio*. In Græcâ Ecclesiâ manuum impositione et extra sanctuarium conferri solet, in Ecclesiâ Latinâ per traditionem calicis vacui cum patenâ vacuâ superpositâ cum formâ annexâ.

85. Acolythatus est ordo quo traditur potestas ministrandi subdiacone et diacono in missæ sacrificio. Conferatur autem per traditionem ceroterarii cum cereo, necnon et tricoli vacui cum respectivâ formâ eam comitante.

86. Exorcistatus est ordo quo potestas traditur nomen Domini invocandi super eos qui ab immundis spiritibus obsessi ENERGUMENI seu ARREPTITHI dicuntur. Quare episcopus in exorcistarum inauguratione librum illis porrigit in quo exorcismi continentur, aut Missale vel Pontificale, et eâ utitur formâ quæ exprimit ejusmodi potestatis collationem.

87. Lectoratus autem est ordo quo confertur potestas divinos utriusque fœderis libros et sanctorum Patrum scripta publicè in ecclesiâ legendi; qui ordo apud Græcos per manuum pariter impositionem et adjunctam preces, apud Latinos verò per sacri codicis traditionem cum prece annexâ confertur.

88. Ostiariatus denique definiri solet: *Ordo quo clericus, tum templo et sacris rebus asservandis præficitur, tum ut divinis mysteriis quæ in eo peraguntur reverentiam conciliet*. Hujus materia ex concilio Carthagin. IV et Pontificali Romano sunt claves Ecclesiæ, quæ ab episcopo clerico initiando traduntur, forma verò verba quæ clavium traditionem comitantur.

89. Posuimus autem in postremi hujus ordinis de-

tor potest absque scientiâ episcopi, solâ jussione presbyteri, officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero: Vide, ut quod ore cantas, corde credas; et quod corde credis operibus comprobas. Sed cf. Martenium, de antiq. eccles. Ritib., lib. 1, part. 2, cap. 8, art. 1, § 1.

(1) Apud Morin., l. cit., § 9.

(2) Apud Coteler. Patr. apost. tom 2, p. 112. Cf. ejusdem annotat.

initione verba *quo clericus*; quia receptus in Ecclesiâ mos est ut nemo ad ordines promoveatur, quin prius fuerit clericali tonsurâ insignitus per quam in clerum quisque cooptatur. Definiri enim passim tonsura solet: « Cæremonia ab Ecclesiâ instituta quâ laicus baptizatus et Sacramento Confirmationis consignatus sacro ritu in clerum instituitur. » Dixi ita passim definiri tonsuram clericalem, quia non defuerunt ex veteribus scholasticis et canonistis, qui pluribus argumentis persuadere conati sunt clericalem tonsuram et ordinem esse, et Sacramenti quoque dignitatem obtinere, quæ quisque expendere poterit apud Prosperum Fagnanum, qui ea collegit (1).

90. Nobis satis sit adnotare 1° adversus Calvinum, qui tonsuræ ritum ludibrio habet velut superstitionis ac vanitatis plenum, eum antiquissimum esse, ex vetustissimis enim Ecclesiæ Divionensis Actis refert Martenius S. Benignum presbyterum, sancti Polycarpi discipulum, tonsuræ clericalis indicio deprehensum, et à Terentio comite, sec. II labente, morte multatum (2). Impius Christianorum irrisor Lucianus, seu quisquis est auctor dialogi inscripti *Philopatris*, Trajano cœvus, clericum describit è montibus ad ecclesiam venientem detonsâ comâ (3). Sic etiam Ammianus Marcellinus scribit Diodorum quemdam ab ethnicis Alexandria sub Juliano Apostatâ, qui sec. IV imperabat, extremo supplicio fuisse addictum, quod puerulos tondens, illos clericatu initiaret (4). Prudentius quoque, egregius sec. IV poeta, S. Cypriani attensionem in clericum describat his verbis: « Deflua cæsaries comespicitur ad breves capillos (5). » Et hæc sufficiant, omissis concilio Carthag. IV et Toletano II (6), aliisque non paucis monumentis antiquissimis (7), ad ostendendum adversus Calvinum clericali-

(1) Commentaria in secund. parte primi libri Decretalium. Romæ 1661, tit. de Ætate et Qualitate, cap. *Cum contingat*, n. 44, seq., ubi viginti duo pro suâ sententiâ argumenta urget. Deinde se expedire nititur ab argumentis theologorum qui contrario placito adherent.

(2) Op. cit. sec. part., lib. 1, cap. 8, art. 7, § 2. Si tamen fides hujus S. martyris actis adhibenda est.

(3) Cf. edit. Frid. Reitzii, Amstelod., 1743, tomo 3, pag. 608, seg. 21: « Ostendit mihi malè vestitus aliquis è montibus hæc adveniens, comam detonsus, insculptum in theatro hieroglyphicis litteris illius nomen: hunc auro viam inundaturum. »

(4) Lib. 22, cap. 41 edit. Henr. Valesii; Paris, 1681, pag. 326, ubi cf. notam editoris. Cf. etiam Sirmondum in notis ad Sidonium, pag. 32, ad verba Sidonii: *Coma brevis, barba proluxa*.

(5) Hymn. 13 *Peristephan.*, v. 30 edit. Faustini Arevali, S. I., tomo 2, pag. 1206, ad quem locum cf. annot. Arevali viri doctissimi.

(6) Conc. Carthag., apud Hard. Acta concil., tomo 1, col. 982, can. 44, statuit: *Clericus nec comam nutriat, nec barbam*. Nonnulli codices addunt: *Nec barbam radat, aut tondeat*. Cf. ibid. conc. Toletan., can. 1 apud Hard., tomo 2, col. 1139.

(7) Cf. apud Pelliciam, op. cit., de christianæ Ecclesiæ primæ, mediæ et novissimæ Politia, lib. 6, Venet., 1782, ubi prudenter observat hic auctor putandum propterea non esse eam tonsuræ formam primis seculis obtinuisse quæ postea inducta est, sed eo referri ut coma tonderetur neve cirri diffunderent, adeò ut qui clero accensebantur tenerentur breviores de-

tonsuræ ritum priori Ecclesiæ ævo obtinuisse, idèoque vacare illum vanitate omni atque superstitione ex ipsius Calvinii principiis. 2° Annotare præterea juverit variam pro diversis Ecclesiis et temporibus fuisse clericali tonsuræ formam atque figuram, ut videre est apud cit. Martenium (1) et Morinum (2).

91. Ad ordinum demùm gradum quod spectat, certum est, uti jam innuimus, subdiaconatum à Græcis et olim atque nunc etiam, inter minores ordines recenseri; à Latinis verò nonnisi sec. XII cœpisse inter ordines majores seu sacros connumerari. Insigne hujus rei documentum habemus ex synodo Beneventanâ an. 1091 celebratâ sub Urbano II, quæ, can. 1, decrevit ut nullus in episcopum eligatur, nisi in sacris ordinibus religiosè vivens fuerit inventus. « Sacros autem ordines dicimus diaconatum et presbyteratum: hos siquidem solos primitiva legitur Ecclesia habuisse (3). » De gradu autem episcopatus relatè ad presbyteratum sequenti capite ob rei gravitatem jam agere aggredimur.

CAPUT III.

DE EPISCOPORUM PRÆSTANTIA SUPRA PRESBYTEROS.

92. Magni momenti controversia est, quam adversus Presbyterianos suscipimus, qui Aeriî seculi IV novatoris, et Wiclefitarum ac Waldensium hæresim renovârunt de omnimodâ episcoporum cum presbyteris æqualitate sive quoad potestatem ordinis, sive quoad potestatem jurisdictionis. Cùm verò de potestate ordinis, seu ordinem conferendi peculiaris disputatio instituenda sit, hic de præstantiâ tantùm agemus, quæ episcopis competit super presbyteros quoad dignitatem, gradum ac potestatem, quæ omnia sub generali jurisdictionis nomine comprehendi solent. Sit igitur

PROPOSITIO. — *Episcopi sunt presbyteris superiores jure divino*.

93. Prior propositionis pars est de fide utpote his verbis definita à Tridentinâ synodo, sess. 23, can. 7: *Si quis dixerit episcopos non esse presbyteris superiores...*, *anath. sit*. Pars verò posterior quâ hæc præstantia jure divino asseritur licet de fide non sit, cùm Tridentinum id noluerit expressè definire (4), attamen certa

terre capillos, uti reipsâ ostendunt allata documenta, aliaque similia quæ afferri possent. Aliud præterea cogitare, vigentibus persecutionibus, esset absurdum.

(1) De antiq. eccles. Ritib., lib. 1, parte 2, cap. 8, art. 7, § 4, seq.

(2) Op. cit., exercit. 15. Cf. etiam Thomassinum, *Je vet. et novâ Discipl.*, parte 1, lib. 2, cap. 37, seq.; et Hallerium, de sacris Ordinationibus et Election., in append. ad sect. 8, art. 2, seq.

(3) Apud Hard. tomo 6, parte 2, col. 1695.

(4) Cf. card. Pallavicini *Storia del concilio di Trento*, lib. 18, cap. 14, ubi refert contraria aut diversa Patrum Tridentinorum suffragia circa hunc doctrinæ articulum, et plerosque Patres censuisse superioritatem episcoporum quæ consistit in potestate jurisdictionis non esse à Deo immediatè, sed solum mediatè; demde, cap. 15, refert proluxam P. Lainez orationem ad hanc ipsam sententiam strenuè propugnandam, ubi notanda sunt verba Pallavicini, quibus, § 14, cap. 15, exponit responsionem Lainez duabus adversario-

ac rata est apud Catholicos adversus Lutheranos; atque, ut videbimus ex iisdem fontibus quibus astruitur episcoporum præstantia supra presbyteros, evincitur ex divino jure eam descendere.

94. Sic igitur adversus Blondellum, Salsasium ac Presbyterianos reliquos assertam propositionem astruimus. Vix IV Ecclesiæ seculo Aeriî *dogma supra hominis captum furiosum* ut illud vocat S. Epiphanius (1) in Ecclesiam innoxit illis verbis: « Quânam in re presbyteros episcopus antecellit? Nullum inter utrumque discrimen est. Est enim amborum unus ordo, par et idem honor, ac dignitas, » vix, inquam, hæc protulit Aeriî, cùm ab universâ Ecclesiâ, testibus Epiphanius et Augustino, uti hæreticus habitus est (2), eò quòd novitatem Ecclesiæ catholice fidei contrariam invexerit.

95. Sanè adversus hanc Aeriî novitatem stat 1° sacrarum Litterarum auctoritas ex quibus discimus à Christo duodecim apostolos electos fuisse ac discipulis prelatos. Supremam enim apostolis Christum contulit potestatem in Ecclesiâ, iisque promisit sessionem super sedes duodecim ad judicandas duodecim tribus Israel; ne verò deesset duodenarius hic numerus, in locum Judæ proditoris suffectus est divinâ dispositione S. Matthias. Porrò unanimis penè est Patrum sententia episcopos successores esse apostolorum, quemadmodùm presbyteri dicti ab iisdem sunt successores septuaginta duorum discipulorum qui in inferiori gradu à Christo constituti fuerunt.

96. Adversus eandem novitatem stant 2° Patres apostolici, qui I et II Ecclesiæ seculo floruerunt, S. Clemens Romanus, Ep. 1 ad Corinth., cap. 40: « Summo quippe sacerdoti, inquit, sua munia tributa sunt, et sacerdotibus locus proprius assignatus est, et levitis sua munia incumbunt. » S. Ignatius, qui sub finem ejusdem seculi et sub secundi initium floruit, utpote martyrio coronatus an. 107, plura in rem nostram habet, ac primo quidem insignis est locus in Epistolâ ad Smyrneses, cap. 8: « Omnes episcopum sequimini, ut Jesus Christus Patrem, et presbyterium ut apostolos, diaconos autem revereamini ut Dei mandatum. » Quibus verbis apertissimè ecclesiasticam difficultatibus, alteram petitam ab hæresi Aeriî, alteram verò à Const. Martini V. « La riposta fu: scribit, che l'eresia di Aeriò era il dire, tutti i preti secondo la ragion divina esser uguali, onde vi comprendeva il sommo Pontefice, il quale di ragion divina è superiore a tutti. Quanto era alla bolla di Martino, osservo: condannarsi per eretici dalla Chiesa ancora quelli, che dicono o fanno alcuna cosa contro al diritto ecclesiastico, qualora con ciò si mostra sentimento contrario ad alcuna verità, la qual sia di ragione divina, e s'inchioda in quella che è di legge ecclesiastica; e così dannarsi per eretici gli schernitori delle imagini, perchè in tale scherno si contiene il disprezzo di Dio e de' santi. Esser pertanto eresia il negar la giurisdizione superiore ne' Vescovi in rispetto a' preti, perchè ciò è un negare l'autorità che di ragion divina ha il Pontefice, il quale disaggualta nella giurisdizione i primi da' secondi. » Cf. item lib. 19, cap. 6.

(1) Hæres. 75, cap. 3, ed. Petav.

(2) S. Epiph., l. cit.: S. Augustinus, lib. de Hæres. cap. 5.

hierarchiam exhibet in tres diversos gradus distributam. In epist. verò ad Trallianos, cap. 12, scribit: « Decet singulos vestrum et præcipuè presbyteros, refocillare episcopum in honorem Patris Jesu Christi et apostolorum; » ac denique in epist. ad Magnesianos, cap. 6: « Hortor, inquit, ut hoc sit vestrum studium, in Dei concordia omnia agere, episcopo præsentente Dei loco, et presbyteris loco senatus apostolici, et diaconis mihi suavissimis, quibus commissum est ministerium Jesu Christi. » Non aliter autem potuerunt Blondellus ac Salmatius vim horum testimoniorum declinare, quam negando contra omnium criticorum consensum has epistolas genuinum esse S. Martyris factum in quo ab ipsis Calvinianis refelluntur (1).

97. Stant 3° adversus Aerii novitatem ex III sec. Clemens Alexandr. et Origenes ex Græcis, Tertullianus et Cyprianus ex Latinis. Nam Clemens, lib. 6 Stromatum, cap. 13, scribit: « In Ecclesia sunt progressiones episcoporum, presbyterorum et diaconorum. » Origenes verò, hom. 11 in Jerem., scribit: « Plus à me (presbytero) exigitur quàm à diacono; plus à diacono quàm à laico. Qui verò totius Ecclesie arcem obtinet, pro omni Ecclesia reddet rationem (2). » Demùm S. Cyprianus, ep. 27: « Dominus noster, scribit, cujus præcepta et monita observare debemus, episcopi honorem et Ecclesie suæ rationem disponens, in Evangelio loquitur, et dicit Petro: Ego dico tibi quia tu es Petrus, etc.; inde per temporum et successioneum vires episcoporum ordinatio et Ecclesie ratio decurrit, ut Ecclesia super episcopos constituatur, et omnis actus Ecclesie per eosdem præpositos gubernetur. Cùm hoc itaque divinè lege fundatum sit, etc. (3).

98. Testimonium adversus Aerium 1° perhibent successiones episcoporum ad quas antiquissimi Patres hæreticos sui temporis constanter provocant. Harum primum documentum exhibet Hægesippus apud Eusebium, ubi recenset successiones Ecclesie Corinthiæ, item Romanæ et Hierosolymitanæ (4); 2° exhibet S. Irenæus, qui lib. 3, c. 5: « Habemus, inquit, numerare eos qui ab apostolis instituti sunt episcopi in Ecclesiis, et successores eorum usque ad nos. » atque immediatè subjicit Romanorum pontificum successionem à Petro usque ad Eleutherium, qui tunc temporis (sub finem sec. II) duodecimo loco episcopatum à S. Petro habebat; 3° exhibet Tertullianus, in lib. de Præscript. sic hæreticos lacessens: « Edant ergo origines Ecclesiarum suarum; evolvant ordinem episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille episcopus aliquem ex apo-

(1) Cf. præter præfationes Jacobi Usserii et Isaaci Vossii in Epistolas S. Ignatii, dissertationes ejusdem Jacobi Usserii Armachani de Epistolis SS: Ignatii et Polycarpi, nec non Vindicias epistolarum S. Ignatii scriptas à Joanne Pearsonio apud Cotelerium, tomo 2 Patr. Apost.

(2) Edit. Maur. Opp. tomo 3, p. 189. Cf. in hunc loc. annotat. De la Rue.

(3) Alia innumera propè documenta cf. apud Natalium Alex., dissert. 44 in sec. IV, et apud Witasse, tract. cit. p. 2, sect. 3, art. 1, cap. 1, seqq.

(4) Hist. eccl. lib. 4, cap. 5 et 22.

stolis vel apostolicis viris, qui tamen cum apostolis perseveraverit, habuerit auctorem et antecessorem. Hoc enim modo Ecclesie apostolicæ census suos deferunt, sicut Smyræorum Ecclesia habet Polycarpum ab Joanne collocatum; sicut Romanorum, Clementem à Petro ordinatum ibidem; perinde utique et cætera exhibent quos ab apostolis in episcopatum constitutos apostolici seminis traduces habeant (1); 4° exhibet Eusebius passim quoad nobiliores Ecclesias. Episcoporum igitur successio quam à primis usque temporibus diligentissimè sedulitate contexebant Ecclesie Patres tum episcoporum à presbyteris distinctionem, tum illorum super istos præstantiam ostendit, neque enim presbyteri, sed episcopi tantum apostolorum successoribus inseruntur.

99. Testimonium dicunt 5° utriusque Ecclesie orientalis et occidentalis antiquissimi quique rituales libri à Martenio (2), et Goario (3) prolati in quibus et hæc inter episcopos et presbyteros perpetua reperitur distinctio, et ad auctorem Christum refertur, quod pariter efficiunt constitutiones apostolicæ (4).

100. Stant 6° adversus Aerii novitatem omnes prorsus christiani nominis communionem, ut pluribus authenticisque monumentis ostendit Renaudotius (5). Stat denique præscriptio, cùm nulla epocha assignari possit ab adversariis in quâ induci cœperit hæc distinctio, contra quam statim non exurgant ineluctabilia monumenta anteriora quæ illam jam non supponant, prout contigit Salmasio atque Blondello; ille enim circa initium aut medium II seculi, iste post annum à Christo 136, primum introductam autumârunt, ast Clemens Rom., Hermas primi atque apostolici seculi Patres; tum Ignatius et Polycarpus, qui initio sec. II florebant jam commemorant episcopos à presbyteris distinctos, atque presbyteris superiores exhibent.

101. Cùm itaque tanta testium et monumentorum vis, cùm publica utriusque Ecclesie, imò communium omnium seu sectarum documenta certissima, cùm præscriptio adversus profanam Aerii ejusque sectatorum novitatem pro catholico dogmate pugnent, concludendum est quod ab initio proposuimus, episcopos verè presbyteris superiores esse, idque jure divino prout allata documenta testantur.

Difficultates.

102. I. Obj. Apostolorum ætate nulla erat inter episcopos et presbyteros neque nominis, neque gradus aut potestatis differentia. Nam 1° Apostolus cùm in Epist. ad Titum 1, 5, præmisisset: *Hujus rei gratiâ reliqui te Cretæ, ut constituas per civitates presbyteros*, perguit, v. 6, demonstrare quales essent presbyteri opudatum constituendi, et describit episcopum, dicens v. 7: *Oportet enim episcopum sine crimine esse, etc.*

(1) Cap. 32, edit. Rigalt.

(2) Loc. cit. art. 11.

(3) In Euchologio, pag. 307, seqq.; cf. pag. 311, notas Goarii in ordinem observari solitum in episcopi consecratione. Cf. etiam los. Assemanum II. cit.

(4) Lib. 8, cap. 4 et 5.

(5) *Perpétuité de la foi*, tome 3, livre 5, ch. 10.

2° Verùm quod omnem dubitationem tollit illud est quod legitur Act. 20, 17: Paulus à Mileto mittens Ephesum vocavit majores natu (Gr. presbyteros) Ecclesie, qui cùm venissent ad eum et simul essent, dixit eis: ... Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei. Quo in loco iidem planè sunt presbyteri simul et episcopi, qui cùm in unâ civitate essent, omnes indiscriminatim à Paulo ad illius Ecclesie curam regimenque vocantur. 3° Atque hinc ratio patet quare idem Apostolus in Epist. ad Philipp. 1, 1, episcopis tantum et diaconibus salutem dicat, nullâ presbyterorum mentione factâ; quare rursùm in 1 ad Timoth. 5, virtutes explicuerit, quæ in episcopis et diaconis requiruntur, sileat verò de virtutibus presbyterorum, quia nempe episcopi et presbyteri in nullâ re differabant. Ergo.

103. R. D. A. Apostolorum ætate nulla erat inter presbyteros et episcopos differentia nominis, Tr.; gradus et potestatis, subd.; relatè ad personas que tunc temporis ut plurimum utrumque presbyteratus et episcopatus gradum obtinebant, C.; nulla erat differentia inter presbyteratum et episcopatum, N. Observe itaque inprimis difficultia hæc Scripturarum loca difficiliora adhuc evasisse ob diversas eorumdem explanationes quas tum veteres tum recentiores dederunt. Sunt enim qui censent episcopos et presbyteri denominationem primi ac secundi ordinis sacerdotibus olim communem fuisse, ut S. Joan. Chrysostomus (1); Theodoretus arbitratur nomen episcopi vel presbyteri tributum tunc temporis fuisse solum sacerdotibus secundi ordinis, eos verò quos modò episcopos vel antistites nuncupamus, non episcopos sed apostolos nominatos esse (2). Contra verò S. Epiphanius placuit episcopi nomen semper summis, nunquam verò secundi ordinis sacerdotibus tributum esse (3). Recentiores verò sive catholici sive protestantes scriptores non magis inter se consentiunt, et alii in unam, alii in aliam sententiam concedunt. Expositio S. Joan. Chrysostomi aptior et commodior nobis videtur.

104. Verùm his sententiis dimissis, quæ minùs idoneæ videntur omnibus objectis locis explanandis, aptissima via ad id obtinendum ea nobis visa est quam tenuit Petavius. Doctissimus hic vir existimat primis illis Ecclesie temporibus, quæ quoad formam et disciplinam atinet, quædam illius infantia dici possunt, presbyteros vel omnes vel eorum plerosque sic ordinatos esse ut episcopi pariter ac presbyteri gradum obtinerent; id quodammodò expositibus illius ætatis adjunctis ob incrementum religionis christianæ, ut quæ soli episcopi præstare possent, cujusmodi essent Sacramenta Confirmationis et Ordinis conferre, ab omnibus administrarentur. Sic porrò plures episcopi in urâ eademque civitate seu ecclesiâ communi consilio

(1) Hom. 1 in Epist. ad Philipp., n. 1.

(2) Comment. in cap. 5. Ep. 1 ad Timoth., v. 1. Id ipsum scripserat in Comm. in Ep. ad Philipp., cap. 1, v. 4, de quâ interpretatione Cf. Petav. lib. 2 de eccl. Hierarch., cap. 1.

(3) Hæres. 75, cap. 5.

res ecclesiasticas administrabant, apostolis tanquam majoris gradus pontificibus obsequentes, donec refrigerante pristina illâ charitate, et imitandi Christi, amplectendæque modestiæ et humilitatis amore, ad tollendas similitates, et in schismatis remedium, ut Hieronymus loquitur, unum aliquem è turbâ presbyterorum eligi placuit, qui superponeretur cæteris. Atque ita desière pari non solum dignitate, sed etiam ordine ac potestate plures creari, translata in unum tam honoris quam jurisdictionis prærogativâ, et episcoporum successio cœpit (1). Ex hoc autem systemate quod Machio (2), aliisque doctissimis viris valdè probatur, non modò consequitur nunquam in Ecclesiâ non fuisse potestatum graduumque discrimen, episcopatus nempe et presbyteratus, licet ambo hi fuerint passim in eadem capita collati, sed præterea omnes propositas difficultates facilè disjici, ut cuilibet consideranti patebit.

105. II. Obj. Ex Patribus antiquissimis 1° alii universum clerum in duos tantum ordines seu classes distribuunt, presbyterorum scilicet et diaconorum, non commemoratis episcopis, aut episcoporum et diaconorum non commemoratis presbyteris (3); 2° alii vocant presbyteros apostolorum successores (4); 3° alii episcopi ordinationem novellam dicunt (5); 4° alii denique veteres episcopi presbyteros passim appellant collegas suos, *compresbyteros fratres* aut vicissim (6). Quæ totidem argumenta sunt perfectæ episcoporum et presbyterorum æqualitatis. Ergo.

106. R. ad 1. D. Patres aliqui clerum in duas classes universim distribuunt peculiare ob causas, C.; ad exclusionem vel episcopatus vel presbyteratus, aut etiam ob istorum identitatem, N. Causæ autem ob quas hæc distributio ab illis Patribus facta est repeti possunt 1° ex unitate sacerdotii; 2° ex eo quòd, spectatâ illius ætatis ecclesiasticæ infantia, alicubi soli episcopi cum diaconis, aut presbyteri cum diaconis Ecclesias regerent; 3° ex communi nominis juxta dicta. Hæc autem majus robur acquirunt si primò observetur eosdem Patres sæpè alibi, sæpè etiam in iisdem quæ obijciuntur locis presbyteros vel episcopos commemorasse (7); si observetur præterea Polycarpum, Justinum, Clementem Alex., Cyprianum, Hilarium quos

(1) Ita Petav. passim, præsertim verò Dissertat. eccl. lib. 1, cap. 1 et 2, et lib. 1 de eccl. Hierarchiâ, cap. 4.

(2) Origin. et Antiquit. christian. tomo 4, p. 557, seqq., monetque ejusmodi episcopos II et III seculo *episcopos nationum* fuisse appellatos, quâ de re Photius, cod. 48, cf. etiam Thomassinum de vet. et novâ Eccl. Disciplinâ, tomo 1, lib. 1, cap. 54.

(3) Ita Clemens Rom. in 1 Ep. ad Corinth. n. seu cap. 42; S. Polycarpus in Ep. ad Philipp.; Justinus, apol. 4; Clemens Alex., lib. 7 Strom.; Cyprianus, ep. 42; Hilarius in ps. 154, aliique apud Witasium et Nat. Alex., II. cit.

(4) Ut rursùm Clem. Rom., in 1 ad Cor., cap. 1; Papias apud Euseb., I. c.; Irenæus, lib. 3, cap. 2, ibid.

(5) In Epist. ad Magnes., cap. 3.

(6) Cf. apud cit. AA.

(7) Id apertè constat ex testimoniis in probationibus allatis.

nobis adversarii opponunt, omnes, si unum excipias Polycarpum, post annum 136 floruisse; postquam scilicet, fatente ipso Blondello, inducta jam fuerat inter episcopos et presbyteros distinctio, ideòque argumentum contra Presbyterianos ipsos probare.

107. Ad 2. D. Vocant alii presbyteros apostolorum successores, id est, episcopos, C.; simplices presbyteros subd.; in sacerdotio et sacerdotalibus officiis, C.; in episcopatu, N.

108. Ad 3. D. Vocant nonnulli episcopi ordinationem novellam respectu subjecti, Demæ scilicet, junioris adhuc, Magnesiorum episcopi nuper creati, C.; respectu ordinationis episcopalis, N., ut ex ipsâ epistolâ quam S. Ignatius ad Magnesianos scripsit lectione patefit (1).

109. Ad 4. D. Alii vocant presbyteros *collegas, compresbyteros, fratres* in sacerdotio, vel in ministerio ad quod ab episcopis in partem sollicitudinis vocati erant, C.; in episcopatu, N. Alioquin cum apostolus, in Epistolâ ad Philemonem vocat Archippum, Aristarchum, ac Demam *coadjutores, cooperatores, et committentes* suos, ac fideles generatim omnes dicit *fratres* suos, sicut et Christus apostolos *amicos et fratres* vocavit, omnes fideles, etiam laici, Apostolo imò et Christo æquales forent, quod nemo dixerit (2).

110. Inst. S. Hieronymus perfectam ejusmodi episcoporum et presbyterorum æqualitatem ex professo propugnat. Etenim ipse passim docet eundem esse episcopum et presbyterum præsertim verò in Commentariis in Epist. ad Titum, ubi scribit: « Idem est ergo presbyter qui et episcopus, et antequam diaboli instinctu studia in religione flerent, et diceretur in populis: *Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ*, 2° communi presbyterorum consilio, Ecclesiæ gubernabantur. Postquam verò unusquisque eos quos baptizaverat, suos putabat esse, non Christi, 3° in toto orbe decretum est ut unus de presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, et schismatum semina tollerentur (3). » Quapropter ibidem 4° monet episcopos ut *noverint se magis consuetudine, quam dispositionis dominicæ veritate, presbyteris esse majores, et in communi debere Ec-*

(1) Hinc meritò Cotelierius verba S. Ignatii M. *ἑταίρους τῶν ἐπίσκοπων* vertit *juvenilem ordinationem*. Integer porrò textus hic est: « Sed et vos decet non familiaritè ac superbè uti ætate episcopi, sed secundùm virtutem Dei Patris omnem impertiri illi reverentiam; quem-admodum novi sanctos facere presbyteros (en distinctionem inter episcopum et presbyteros); non respicientes ad apparentem juvenilem ordinationem, sed ut prudentes in Deo credentes ipsi; non ipsi autem, sed Patri Jesu Christi, omnium episcopo. »

(2) Optimè S. Joan. Chrysostomus, hom. cit. in c. 1 ad Philipp. « Antiquitè, inquit, ipsi etiam presbyteri vocabantur episcopi, et diaconi Christi, et episcopi, presbyteri. Quocirca *vel hodiè multi episcopi* ita scribunt: compresbytero et condiacono. Procedente verò tempore proprium cuique distributum est nomen, ut hic quidem episcopus, ille verò presbyter appellatur. » Cf. Nat. Alex., diss. cit., § 27.

(3) Comm. in cap. 1, v. 5.

clesiam regere (1). Quod et confirmat in Epist. ad Evangelium, in quâ congestis Scripturarum testimoniis ut suadeat eundem esse presbyterum ac episcopum, 5° pergit: *Nam et Alexandria à Marco evangelista usque ad Heraclam et Dionysium episcopos, presbyteri semper unum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, episcopum nominabant: quomodo si exercitus imperatorem faciat, aut diaconum eligant de se, quem in atrium noverint, et archidiaconum vocent. 6° Quod enim facit, exceptâ ordinatione, episcopus, quod presbyter non faciat* (2)? Quæ quidem omnia aperta sunt adèd, ut commentario non indigeant. 7° Meritò idcirò Blondellus adversus catholicos apologiam scripsit tanti doctoris. Ergo.

111. R. N. A. Nemo enim fortassè ex veteribus, si omnia ritè perpendas, heterodoxis adversatur magis quam Hieronymus. Ille siquidem dignitatis et potestatis præstantiam in episcopis super presbyteros agnoscit, qui episcopos vocat successores apostolorum, cæteros verò secundi ordinis sacerdotes in septuaginta discipulorum locum successisse affirmat; qui vituperat, eosque in portu naufragium facere ait, quicumque docent nihil inter episcopum et presbyterum interesse. Atqui primùm sæpè constituit Hieronymus, ac præsertim in epistolâ ad Fabiolam (3); alterum verò in libro adversus Joannem Hierosolymitanum episcopum (4). Rursus qui negat in unâ ecclesiâ plures episcopos fuisse; qui solis episcopis jus facit ordinationis; qui eodem discrimine ait sacerdotibus episcopos antecellere, quo Aaron inter filios eminebat, imò quò Moyses populo Israel præstabat, is profectò episcopos à sacerdotibus gradu et auctoritate et quidem jure divino secernit. Atqui quatuor hæc docet Hieronymus in eadem illâ ad Evangelium epistolâ, ex quâ potissimum sibi Hieronymum adversarii vindicant, et suum esse confirmant. Ergo.

112. Ad 1. Itaque prob. D. Docet Hieronymus eundem esse episcopum et presbyterum nomine, C.; re, N. Quod patet ex probationibus ipsis quas adducit; nisi præterea dicere velimus ipsum alludere ad illa Ecclesiæ incunabula, in quibus, juxta Petavium alioque doctos viros paulò ante commemoratos, utraque dignitas in unam eandemque personam concurreret.

(1) Ibid.

(2) Epist. 146, n. 1, ed. Vallars.

(3) Epist. 78, ed. cit., ubi agens de mansione sextâ Israelitarum in deserto in Elim exponit nomine duodecim fontium significari duodecim apostolos, et per septuaginta palmas septuaginta discipulos, scribens: « Nec dubium quin de duodecim apostolis sermo sit: de quorum fontibus derivata aqua, totius mundi siccitatem rigant. Juxta has aquas septuaginta creverunt palme quos et ipsos secundi ordinis sacerdotes intelligimus præceptores. » In epistolâ verò 71, ad Marcelam, ed. cit., n. 5, « apud nos, scribit, apostolorum locum episcopi tenent, » et alibi passim, ut in Comment. in cap. 1 Michæ, in ep. ad Heliodorum, etc.

(4) N. 37. « Nihil interest, scribit, inter presbyterum et episcopum; eadem dignitas mittentis (episcopi) et missi (presbyteri); hoc satis imperitè: in portu, ut dicitur, naufragium. » Opp. edit. Vallars tom. 2, col. 447.

113. Ad 2. D. communi presbyterorum ecclesiæ gubernabantur *consilio, C.; potestate, seu auctoritate*. N. Nisi dicamus presbyterorum nomine eos à S. doctore designari, qui præterea dignitate episcopali pollebant juxta allatam animadversionem.

114. Ad 3. D. In toto orbe decretum est, ut unus de presbyteris electis superponeretur cæteris eo tempore quo, juxta dicta, utraque potestas uni eidemque personæ adhuc conferebatur, C.; post id temporis, N. Id enim, auctore ipso Hieronymo, contigit cum dictum est: *Ego sum Pauli*, etc., an. scilicet Christi 55, id est longè ante epocham à Blondello assignatam, ante an. scilicet 136, in quâ, juxta ipsum, episcoporum distinctio à presbyteris induci cepit. Ex occasione porrò schismatis Corinthiaci altera potestas ab alterâ divulsa est, ac sua unicuique collata, ratione diversæ ordinationis (1).

115. Ad 4. D. Quoad regiminis ecclesiastici formam et exercitium, C.; quoad jus ipsum regiminis, N. Ut patet ex verbis immediatè sequentibus: « Imitantes Moysen, qui, cum haberet in potestate solus præesse populo Israel, septuaginta elegit cum quibus populum indicaret (2). » Jam verò si Mosis instar possunt episcopi soli per se Ecclesiam regere, tantum abest ut episcopos Hieronymus adæquet cum presbyteris, ut superiores in regendâ Ecclesiâ et jure quidem et lege divinâ apertissimè faciat.

116. Ad 5. D. Quoad electionem et electionis modum Ecclesiæ Alexandrinæ proprium, non exclusâ legitimâ consecratione, C.; ad hujus legitimæ consecrationis exclusionem, N. De solâ enim electione episcopi ejusque suffectione immediatâ in locum episcopi defuncti loquitur S. Hieronymus. Hæc autem electio ex solo presbyterorum collegio fieri consueverat ad turbas vitandas, et ab ipsis presbyteris, secus ac consuetudo obtineret in aliis Ecclesiis per eam ætatem. Porrò episcopus electus et episcopi appellationem et jurisdictionem statim ab electione adipiscitur, deinde statuto tempore consecratur, ut ex certissimis documentis constat, quæ collegit Witasse (3). atque ex his etiam solutio patet difficultatis quæ petitur ex duplici similitudine à S. doctore desumptâ ex militibus qui eligunt imperatorem, et ex diaconis qui sibi præficiunt archidiaconum. Referuntur enim hæc similitudines ad electionis modum (4).

117. Ad 6. Resp. 1°: Ergo saltem ordinatio, quæ præcipuè juxta S. Hieronymum episcopi præstant presbyteris, excipienda est ab hac æqualitate.

118. Resp. 2°: D. Quòd presbyter non faciat, id est, *facere non possit* ex delegatione episcopi, vel summi pontificis, C.; jure suo, N. Ut patet ex ipso S. Hieronymo, qu. id apertè fatetur (5).

(1) Cf. Petav., ll. cit.

(2) Loco cit., col. 696.

(3) De Ord. p. 2, q. 2, art. 2, ad 5 inst. Cl. etiam Nat. Alex., diss. cit., § 24.

(4) Cf. Petav., de eccl. Hier., l. 1, c. 9.

(5) In Dial. adv. Lucifer, n. 9, ubi scribit S. doctor: « Ecclesiæ salus in summi sacerdotis dignitate pendet: cui si non exors quædam et ab omnibus

119. Ad 7. Resp. non nisi per summam injuriam Blondellum apologiam tanti doctoris texuisse, qui profectò heretico ejusmodi defensore non eget; præsertim cum quæ paulò asperius minusque limatè ex animi fervore et disputationis impetu adversus Flacidium diaconum ipse scripsit modeste corrigat, atque alibi emolliat. Sanè apertissimè sententiam suam declaravit Hieronymus, dum catholicæ doctrinæ summam complectens gravissimis verbis epistolam suam ad Evangelium absolvit: « Et ut sciamus traditiones apostolicas sumptas de V. T., quod Aaron et filii ejus atque Levitæ in Templo fuerunt, hoc sibi episcopi, et presbyteri et diaconi vindicent in Ecclesiâ. » Quis porrò neget Aaron divino jure sacerdotibus præcelluisse? Similiter ergo de episcopis statuendum est, auctore Hieronymo. Sensit verò argumenti vim Blondellus, qui, cum ad hunc nodum pervenisset, alio distulit ejus solutionem quam nunquam dedit; sensit Salmasius, qui propterea, cum Presbyterianorum causam sub ementito Wallonis Messalini nomine peroraret, eo se recepit, ut scriberet hujusmodi solutionem à Salmasio expectandam esse (quasi verò alius esset larvatus ille Messalians, alius autem Claudius ipse Salmasius); adhuc illam expectamus (1). Quæ cum ita sint, necesse non est aut eximium doctrinæ et sanctitatis virum Aeriani dogmatis insimulare, uti fecit Michael Medina (2), aut gratis cum Celotio, asserere objecta ejus loca ab hæreticis fuisse vitata (3).

120. Et hæc ad S. Hieronymum vindicandum sufficiant. Ad cætera autem ex sanctis Patribus et scriptoribus ecclesiasticis argumenta deducta dissolvenda tria hæc præ oculis habenda sunt: 1° eos qui sacerdotii gradum supremum dixerunt, vel unam episcopi et presbyteri affirmarunt esse ordinationem, respectum habuisse ad sacerdotium prout refertur ad potestatem conficiendi corpus Christi, quâ utique nulla excelsior datur; 2° sæpè antiquos Patres atque scriptores de sacerdotio in genere loqui, cujus ut vidimus, bipartitus est gradus: alter quo potestas tribuitur conficiendæ Eucharistiæ, alter quo auctoritas conceditur illos consecrandi, qui Eucharistiam conficiens detur potestas, tot in ecclesiis efficiuntur schismata, quot sacerdotes. Inde venit ut sine schismate et episcopi jussione, neque presbyter, neque diaconus jus habeant baptizandi.

(1) Cf. Witas., loc. cit.

(2) Lib. 1, de sacrorum hominum Origine et eorum continentia, cap. 5, qui præterea eandem labent Ambrosio, Chrysostomo, Augustino, Theodoro, Primasio et Sedulio aspergit; hinc graviter vapulat à Petavio.

(3) De Hierarchiâ eccles., cap. 15; Durandus verò, in 4, dist. 14, q. 55; Alphonsus à Castro, lib. Adv. hæres., verbo *Episcopus*; Pomin. Soto, in 4, dist. 24, art. 1; Vasquez, disp. 140, aliique arbitrantur Hieronymum quidem admisisse magnum episcopos inter et presbyteros discrimen, illudque optimis de causis institutum; putasse tamen id humano duntaxat jure, id est, ecclesiastico, fuisse inductum. Quod pariter probabile existimat Scotus, in 4, dist. 5. In hoc porrò S. doctor, juxta hos auctores, longè distat ab errore Aerii et Wiclefitarum. Cf. quæ superius retulimus ex card. Pallavicini.

ciunt; 3° denique, inter eos qui nobis obijciuntur, multos esse scriptores obscuros, ignotos, sæpè in errorem abreptos, adeoque nullius auctoritatis, cujusmodi sunt Ambrosiaster (1), auctor quæstionum in novum et vetus Testamentum (2), atque etiam Euty-chius, patriarcha Alexandrinus (3), quem Latinum fecit Seldenus, quem tamen linguarum orientalium penè rudem in Euty-chii testimonio interpretando turpissimè lapsus esse animadvertit Renaudotius (4).

CAPUT IV.

DE SACRÆ ORDINATIONIS MATERIA, FORMA, SUBJECTO ET MINISTRO.

121. Ut eà quæ par est perspicuitate de singulis, quæ hoc capite complexi sumus, agamus, diligenter in primis quæ in controversiam à Theologis vocantur, ab iis quæ catholicam doctrinam vel fidem attingunt secernamus oportet.

122. I. Cùm nomen ordinationis latè pateat, omnesque tam hierarchicos quàm inferiores ordines complectatur, diversà proinde ratione de materiâ et formâ ordinum hierarchicorum à materiâ et formâ inferiorum ordinum disserendum est. Etenim circa inferiores hos ordines unanimis theologorum sententia est illorum materiam apud Latinos esse instrumentorum traditionem, seu porrectionem, formam verò orationem seu verba, quæ in eâ instrumentorum porrectione proferuntur; apud Græcos verò, manuum impositionem cum oratione annexâ.

123. Sed magna lis viget circa materiam et formam essentialem ordinum hierarchicorum. Veteres enim scholastici ferè omnes non ambigunt eam in instrumentorum pariter porrectione, et comitantibus eam verbis constituendam esse; at postquàm sanior critica

Cæterum cf. card. Baronium, ad an. 58, à num. 1 ad 14, qui copiosissimè de hoc egit argumento, ac S. Hieronymum egregiè ab omni vindicavit calumniâ.

(1) Comment. in cap. 4 Ep. ad Ephes., item in cap. 3 Epist. ad Timoth., ad calcem Opp. S. Ambrosii.

(2) Quæst. 101, in Append. ad tom. 5 opp. S. August. Auctor harum quæstionum à Blondello idem censetur ac auctor cit. commentariorum in Epist. S. Pauli, nempe Hilarius Sardus.

(3) In Chronico, seu lib. de Origine Eccles. Alexandr., Arabicè conscripto.

(4) De la Perpétuité de la foi, tom. 5, liv. 5, ch. 10, ubi loquens de Euty-chii historiâ, scribit: « C'est un paradoxe que Selden entreprit de soutenir pendant les troubles d'Angleterre en faveur du parti presbytérien, dont il était un des principaux acteurs. Il n'avait aucunes preuves que celle qu'il prétendit tirer d'un passage d'Euty-chius, patriarche d'Alexandrie, qui n'était pas alors imprimé, et qu'il n'entendait pas, rapportant à l'ordination ce qui avait rapport à l'élection du patriarche. C'est ce qu'Abraham Echellensis a prouvé très-clairement dans le livre qui a pour titre *Euty-chius vindicatus*, auquel les Protestants n'ont pas fait de réponse solide. » Cf. etiam eundem auctorem in Histor. patriarch. Alexandr.; Sollerium, Acta sanct.: tom. 5, mense junii, ubi de patriarchis Alexandrinis; Morinum de sacræ Ordination., p. 5, exercit. 7, cap. 7; et Mamachium, Origin. et Antiquit. christian., tom. 4, p. 508 et seqq.; Petavius, de eccl. Hier. lib. 4, cap. 15, § 19, monet ab hoc auctore lectorem satis credulum requiri.

rimas omnes antiquitatis perscrutata est, communior jam evasit sententia quæ in solâ manuum impositione et oratione sitam esse materiam et formam horum ordinum tuetur.

124. Sanè pro hâc pugnant 1° Scripturarum testimonia quæ adduximus ad adstruendam Sacramenti Ordinis veritatem; 2° pugnant Ritualia omnia et Sacramentaria ante nongentos ad minimum annos conscripta, magnâ diligentia à Menardo (1), Martenio (2) et Morino (3) perquisita et prolata; 3° pugnant Constitutiones apostolicæ (4), concilium Carthaginense IV (5), Nicænum I (6), Antiochenum, celebratum an. 341 (7), Ancyranum (8), aliaque permulta antiquioris Ecclesiæ monumenta in quibus de instrumentorum porrectione nec verbum occurrit: imò concilium Cathag., can. 5, in eo constituit discrimen subdiaconatum inter et hierarchicos ordines, quòd isti manuum impositione, ille instrumentorum traditione conferrentur (9); 4° pugnant antiqui Patres, qui de ordinatione loquentes non aliam materiam memorant quàm manuum impositionem, imò nec Isidorus, qui VII (10), nec Alcuinus, qui VIII (11), nec Amalarius (12), neque Rabanus Maurus (13), neque Walafridus Strabo (14), qui IX seculo de Ritibus conferendi sacros ordines ex instituto pertractarunt, instrumentorum porrectionis meminerunt; 5° denique pugnant pro eadem sententiâ omnes orientales Ecclesiæ, Græci enim, Syri, Ægyptii, Maronitæ, etc., nunquàm aliam agnoverunt vel agnoscunt præter hanc unam manuum impositionem. Quòd si in solâ manuum impositione essentialis et adæquata materia ordinationis consti-

(1) In notis et observat. in librum Sacramentorum S. Gregorii papæ, edit. Maur., tom. 5, notâ 757.

(2) Op. et loc. cit., cap. 8, art. 9 et art. 11.

(3) Op. cit. totâ parte 2.

(4) Lib. 8, cap. 16, ubi inter cætera hæc leguntur: *Constituo vobis episcopis. Cùm presbyterum ordinas, episcopo, manum super caput ejus ipse impone.* Eadem ferè occurrit cap. 17, ubi agitur de ordinatione diaconorum.

(5) Can. 5.

(6) Can. 49.

(7) Can. 10.

(8) Can. 9 ex versione Dionysii Exigui, aut 10 ex versione Isidori.

(9) En canonis verba: *Subdiaconus cùm ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de episcopi manu accipiat vacuum, et calicem vacuum.* Ex quibus verbis excluditur Arcudii aliorumque opinio, qui censent manuum impositionem in instrumentorum porrectione contineri, ut omittam exinde sequi etiam ordines minores conferri pariter manuum impositione, quia et in illorum collatione dùm episcopus porrigit instrumenta manus imponit; id ipsum die de collatione Baptismi, extreme Unctionis, etc.

(10) De Officiis, lib. 2, cap. 5.

(11) Lib. de divinis Officiis, cap. 54 et seqq.

(12) De ecclesiast. Officiis, lib. 2, cap. 12 et seqq. Extat in Biblioth. Patr. De la Bigne, Colon. Agripp. 1618, tom. 9.

(13) De Institut. clericorum, lib. 1, à cap. 5 ad 9.

(14) De Rebus ecclesiast., cap. 24 et seqq. Horum scriptorum collectionem exhibet Melchior Hutorpius, in op. de catholica Ecclesiæ divinis Officiis ac Ministeriis, varii veterum ferè omnium Ecclesiæ Patrum et scriptorum libri. Colonie, 1568, 1 vol. in fol. Iterum Romæ, 1591.

tuenda est, jam prono alveo fluit formam pariter essentialem et adæquatam constituendam esse in oratione quæ eam comitatur; adeoque, quod pariter exinde sequitur, respectu sacerdotii secundam præcisè manuum impositionem esse materiam essentialem: prima enim nullâ verborum formâ determinatur, tertia verò præterquam quòd iis adhibetur, qui jam cum episcopo Eucharistiam consecrârunt, apud Græcos et Orientales in usu planè non est, prout nec penes Latinos ante sec. XIII, ut ex vetustis monumentis evincunt Martenius (1) et Morinus (2). Ex his propterea etiam sequitur antiquitatis in ordinatione non adhibitam fuisse illam formulam: *Accipe Spiritum sanctum*, quâ passim scholastici, quos plures etiam recentiores theologi secuti sunt, tradunt conferri potestatem in corpus Christi mysticum, seu potestatem remittendi peccata.

125. Qui tuentur manuum impositionem esse essentialem et adæquatam materiam ordinationis hierarchicæ, docent instrumentorum porrectionem processu temporis ab Ecclesiâ Latinâ fuisse adscitam ad majorem declarationem potestatis quæ per manuum impositionem confertur (3).

126. Præcipuum fundamentum illorum theologorum qui adhuc astruunt materiam essentialem ordinationis vel esse solam traditionem instrumentorum, vel saltem partialem, est decretum Eugenii IV, pro instructione Armenorum, ubi ait: « Sextum Sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud, per cujus

(1) Loc. cit., art. 9, § 12, ubi hæc scribit: « Præter hanc manuum impositionem, aliam describit editum Pontificale Romanum ab episcopo post communionem faciendam, hæc proferente verba: *Accipite Spiritum sanctum: quorum*, etc.; quæ quidem ita essentialis ordinationi presbyterorum videtur nonnullis scholasticis, eâ ut omisâ, perfecti dici nequeant presbyteri; nam, etsi jam acceperint potestatem offerendi sacrificii, necdùm tamen acceperunt dimittendi peccata. Verùm toto aberrare celo inficias nullus ierit, qui antiquos ordinationum sacramentum ritus vel levi perustrârit oculo; utpote qui nullam prorsus illius mentionem fecerint. » Quod deinde fusè prosequitur. Eadem ferè habet Hugo Menardus, loc. cit., n. 757, circa finem. Non inde tamen sequitur frustra ab episcopo profertur verba illa: *Accipe Spiritum S.*, siquidem declarant magis ac magis potestatem à sacerdote in essentiali manuum impositione acceptam, ut adnotat Morinus loco mox citando.

(2) Op. cit., exercit. 7, cap. 5.

(3) Sanè veteres, qui primi locuti sunt de instrumentorum porrectione, hanc explicationem suppeditant; ita, e. g., Hugo Victorinus, lib. 2 de Sacrament., p. 5, cap. 12, scribit: « Accipiunt calicem cum vino et patenam cum hostiis de manu episcopi, quatenus his instrumentis potestatem se accepisse agnoscant placabiles Deo hostias offerendi; » et Petrus Lombardus, lib. 4, dist. 24: « Accipiunt etiam, inquit, calicem cum hostiis, ut per hoc sciant se accepisse potestatem placabiles Deo hostias offerendi. » Eadem habet Durandus, lib. 2 Rationalis, cap. 10 et seqq. Ex quibus infert Martenius, l. c., § 17, verba quæ proferuntur ab episcopo in traditione calicis et patenæ: *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo, missasque celebrare*, etc., non pertinere ad essentialiam, sed ad majorem collatæ potestatis declarationem, præsertim cùm incognita illa formula videatur omni Ecclesiæ ævis minimum 900.

traditionem confertur Ordo: sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino et patenæ cum pane porrectionem (1). Ast nisi velimus in absurda incidere admitti debet responsio Bellarmini aliorumque, qui dicunt scopum summi Pontificis fuisse inducendi Armenos ad uniformitatem cum Ecclesiâ Romanâ in collatione ordinum, ideòque hanc solam recensuisse quàm Armeni non adhibebant (2).

127. Et hæc quidem disseruimus, spectantes quæstionem hanc in abstracto, ut dicitur, seu speculative; cæterum, cùm in praxi tutior pars in administratione Sacramentorum teneri debeat, ac optime nota theologo diversas sententias tueantur, hinc absque piaculo alterutra non posset omitti scilicet aut manuum impositio, aut instrumentorum porrectio, ex quibus juxta plures theologos in Ecclesiâ Latinâ materia totalis et adæquata sacræ ordinationis coalescit. Quòd si traditio instrumentorum omisâ esset, deberet omninò suppleri; imò, tota esset sub conditione ordinatice iteranda, prout à sacrâ congregatione sancitum est apud Benedictum XIV, in op. de Synodo (3).

128. II. De subjecto ordinationis pauca à nobis dicenda sunt. Ratum quippe et exploratum est apud omnes ad valorem ordinationis 1° requiri masculinum sexum. Ecclesia enim semper execrata est Marcianos, Montanistas et Collyridianos sacram ordinationem mulieribus conferentes. Nunquàm aut in lege naturæ, aut in lege Mosaicâ femina ulla sacris altari-bus admota est; nec Christus, neque apostoli vel ipsam Deiparam Virginem sacerdotio exornârunt. Imò, apostolus Paulus, 1 Cor. 14, 34, præcipit ut mulieres in ecclesiis taceant, nec iis docere permittit, nec dominari in virum, sed in silentio esse.

129. Nec refert passim in monumentis ecclesiasticis, recenseri diaconissas, presbyteras, aut episcopas; nec magni præterea faciendum est quod aliqui addunt non repugnare mulieribus politicum regimen, vel abbatissas præesse mulieribus, vel denique ethnicos indiscriminatim mulieres æquè ac viros ad aras admisisse: etenim diaconissarum inauguratio, ut vidimus, nullam relationem ad sacerdotium habebat; presbyteræ verò aut episcopæ non erant nisi uxores presby-

(1) Apud Harduin., Acta conc., tom. 9, col. 440.

(2) Jam aliàs monuimus quæ retulit Eugenius IV in Instruct. Armenorum desumpta esse ad verbum ex opusculo S. Thomæ de Sacramentis.

Cæterum, cùm pleraque allata documenta non ex solâ Ecclesiâ orientali et ex orientalibus scriptoribus, verùm etiam ex Ecclesiâ et scriptoribus Latinis desumpta sint, exinde refellitur Harduini sententia, qui censuit aliam materiam pro sacris ordinationibus S. Paulum Orientalibus, aliam S. Petrum Occidentalibus tradidisse; tum etiam illorum placitum excludit qui vellent materiam adæquatam pro Græcis esse solam manuum impositionem, pro Latinis præterea esse instrumentorum traditionem. Qui enim ita censeat, parùm se versatos ostendunt in antiquitatis monumentis. Licet verò in Ordine Romano, et Rom. Pontificali instrumentorum porrectio præscribitur in collatione ordinum hierarchicorum, attamen cùm vetustiora documenta non habeant, imò, ut vidimus, excludant, ambigendum non est progressu temporis illam fuisse adjectam.

(3) Lib. 8, cap. 10, § 13.